

- I § 137 h, stk. 4, er den anbragtes værgе føjet til listen over personer, som den anbragte har ret til ukontrolleret brevveksling med.
- I bemærkningerne er behovet for yderligere indgrebsmuligheder uddybet.
- I bemærkningerne er det præciseret, at det er hensigten med de foreslåede supplerende indgreb, at de alene skal anvendes i situationer, hvor det er nødvendigt, og hvor den socialpædagogiske indsats har været forsøgt, men ikke har været tilstrækkelig.
- I bemærkningerne er det præciseret, at Folketingets Ombudsmand overvåger forholdene på de pågældende institutioner, ligesom den kompetente kommunalbestyrelse skal føre tilsyn med forholdene efter reglerne i lov om socialtilsyn.
- I bemærkningerne er det præciseret, at undersøgelse af den anbragte person alene kan foretages ved mistanke om, at den anbragte er i besiddelse af effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller bruges til at begå ny kriminalitet.
- I bemærkningerne er det præciseret, at undersøgelse af den anbragte person skal foretages af den person, som det skønnes, at den anbragte vil have det bedst med at blive undersøgt af.
- I bemærkningerne er det præciseret, at undersøgelse af den anbragte person både kan foretages indenfor og udenfor botilbuddets fysiske rammer, f.eks. i forbindelse med udgang. Det er ligeledes præciseret, at undersøgelsen kan foretages af visse eksterne personer, såfremt de er hyret til opgaven.
- I bemærkningerne er det præciseret, at en afgørelse om inddragelse af effekter kan opretholdes, så længe det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn er påkrævet.
- I bemærkningerne er det præciseret, at åbning og kontrol af post alene kan foretages ved mistanke om, at posten indeholder effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller bruges til at begå ny kriminalitet.
- I bemærkningerne er det præciseret, at adgangen til åbning og kontrol af post alene omfatter fysisk post, dvs. fysiske breve og pakker. Det er ligeledes præciseret, at det ikke er hensigten med forslaget, at der gives adgang til, at personalet kan læse den anbragtes breve.
- I bemærkningerne er det præciseret, at den anbragte, forinden der foretages kontrol eller åbning af post til den anbragte, skal høres og have mulighed for at afvise modtagelsen af den pågældende post. Det er ligeledes præciseret, at personalet i boformen, såfremt den anbragte afviser modtagelsen, skal sende posten retur til afsender. Hvis dette ikke er muligt, skal personalet destruere posten.
- I bemærkningerne er det præciseret, at der alene kan foretages undersøgelse af effekter, som besøgende til anbragte bringer ind på en særligt sikret afdeling, når der er mistanke om, at den besøgende medbringer effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller bruges til at begå ny kriminalitet.
- Samtlige henvisninger i lovforslaget til §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område er ændret til §§ 9 og 9 a.
- Ordene "uden retskendelse" er taget ud af § 137 j og de dertilhørende bemærkninger.
- Ikrafttrædelsestidspunktet for lovforslagets § 1, nr. 2-5 og 8, er ændret til 1. juli 2017.

3. Høringssvarene

Ankestyrelsen, Civilstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Det Kriminalpræventive Råd, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Politiforbundet i Danmark, samtlige byretter og Statsforvaltningen har ingen bemærkninger til lovforslaget.

Vestre Landsret og Østre Landsret ønsker ikke at udtale sig om lovforslaget.

3.1. Generelle bemærkninger til lovforslaget

3.1.1. Forholdet til FN's handicapkonvention

Institut for Menneskerettigheder påpeger, at de foreslåede regler typisk vil ramme personer med et handicap, og at det er problematisk, at ministeriet ikke har overvejet, om reglerne er forenelige med FN's Handicapkonvention. Instituttet peger på, at lovforslaget indebærer, at der kan iværksættes nye og mere vidtgående indgreb overfor personer, som er anbragt i henhold til en dom, og at dette i sig selv er udtryk for forskelsbehandling af personer med handicap, idet indgrebene rammer en personkreds, som typisk har en eller flere psykiske funktionsnedsættelser i Handicapkonventionens artikel 1's forstand. Instituttet anerkender, at reglerne forfølger saglige formål, som navnlig må være at beskytte personalets og de andre anbragtes sikkerhed samt at opretholde god ro og orden på institutionen i øvrigt. Instituttet anfører imidlertid, at det er tvivlsomt, om de foreslåede regler er proportionale.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det er karakteristisk for bestemmelserne i FN's Handicapkonvention, at foranstaltninger for de af konventionen omfattede personer skal stå i rimeligt forhold til målet og være tilpasset den enkelte persons situation, gælde i kortest mulig tid og gennemgås regelmæssigt af en kompetent og upartisk myndighed eller retlig instans.

Herudover er det afgørende, at der ikke sker vilkårlig eller ulovlig frihedsberøvelse, og at enhver frihedsberøvelse sker i overensstemmelse med loven. Hertil kommer, at eksistensen af et handicap i intet tilfælde kan berettige til frihedsberøvelse. Når der er sket frihedsberøvelse, skal menneskerettighederne og konventionerne overholdes.

Forslaget ses ikke at stride mod de hensyn, der er fastlagt i konventionen. Der er i denne vurdering lagt vægt på, at anbringelsen udspringer af en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse, og at det i serviceloven udtrykkeligt er fastsat, at anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes. Indgreb efter de foreslåede bestemmelser skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødige krænkelse eller ulempe.

De i Handicapkonventionen forudsatte proportionalitetshensyn vurderes således at være tilgodeset.

3.1.2. Behovet for yderligere indgrebsmuligheder

Advokatrådet mener ikke, at behovet for at supplere de gældende indgrebsmuligheder med de nu foreslåede er tilstrækkeligt uddybet i bemærkningerne.

Danske Regioner hilser generelt lovforslaget velkomment og anser det som positivt, at mulighederne for at anvende de nødvendige indgrebsmuligheder udvides og præciseres. Særligt i forhold til den særligt sikrede afdeling på Koføedsminde, som er drevet af Region Sjælland, har det været nødvendigt med supplerende og særlige indgrebsmuligheder for at skærpe sikkerheden omkring anbragte borgere og det omgivende samfund. Danske Regioner anfører dog, at det bør overvejes, om alle de udvidede beføjelser alene bør gælde for Koføedsminde i kraft af deres særlige status.

Institut for Menneskerettigheder fremfører, at de foreslåede regler synes at bevæge sig væk fra de nugældende regler i psykiatriloven om indgreb overfor patienter. I psykiatriloven er der eksempelvis kun adgang til at foretage undersøgelser "[v]ed mistanke om [...] medikamenter, rusmidler eller farlige genstande [...]". Endvidere kan der kun ske tvangsafslåsning af døre i afdelingen (men ikke af døre til patientstuer) i det omfang, patienten er tvangsindlagt, eller der er risiko for, at patienten utilsigtet udsæt-

ter sig selv for væsentlig fare, jf. psykiatrilovens § 18 f, stk. 1. Ministeriet ses ikke at have redegjort for, hvorfor disse mere vidtgående indgreb skulle være nødvendige.

KL opfordrer til, at der i stedet for de foreslåede indgrebsmuligheder sker analyse af og peges på langsigtede løsninger på området, herunder analyse af udviklingen i målgruppens karakteristika. KL foreslår på ovennævnte baggrund, at forslag til øgede indgrebsmuligheder på voksenområdet udgår af lovforslaget.

Socialchefforeningen mener ikke, at der er behov for at udvide de nuværende indgrebsmuligheder, eller at der er behov for nye tvangs- eller magtbeføjelser på de sociale botilbud. Dertil mener de, at indførelsen af disse ikke vil løse problemerne med den stigende vold samt forhindre ny kriminalitet i botilbuddene.

Socialpædagogerne ser det ikke i væsentligt grad argumenteret i bemærkningerne, at der er et behov for at supplere indgrebsmulighederne. Socialpædagogernes Landsforbund er på den baggrund i tvivl om, hvorvidt der er et reelt behov, hvilket naturligvis er væsentligt indgrebenes vidtgående karakter taget i betragtning.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Behovet for yderligere indgreb er på baggrund af hørings svarene uddybet i lovforslagets bemærkninger. Det er bl.a. fremhævet, at der har været tilfælde, hvor personer anbragt i en boform på baggrund af en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse har været i stand til at fortsætte deres kriminelle adfærd, f.eks. at en pædofilidømt anbragt, der har en dom om overvåget adgang til internettet, har haft kontakt til mindreårige via internettet. Dertil kommer, at institutionen Kofoedsminde er særligt udfordret på grund af målgruppen for den særligt sikrede afdeling.

Det er ministeriets vurdering, at der også kan være behov for de foreslåede indgrebsmuligheder om undersøgelse af den anbragtes person og åbning og kontrol af post til den anbragte på boformer, der ikke er særligt sikrede, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet. Det bemærkes, at der med de foreslåede indgrebsmuligheder – såvel som de gældende – er tale om kan-bestemmelser, der kan anvendes, når en socialpædagogisk indsats er utilstrækkelig til at varetage ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder forebygge eller forhindre kriminalitet.

3.1.3. Udviklingen i brug af magtanvendelse

Danske Handicaporganisationer mener generelt, at brugen af magtanvendelse overfor mennesker med handicap skal begrænses mest muligt. Magtanvendelse skal altid være sidste udvej. Magtanvendelse skal altid ske med respekt for den enkeltes fysiske og psykiske integritet. Der er derfor også god grund til at være på vagt, når magtanvendelsesregler foreslås udvidet, som de gør i dette tilfælde. En udvidelse af muligheden for brug af fysisk magt giver også en øget risiko for, at der i praksis sker en øget brug af unødvendig magtanvendelse overfor domfældte med psykisk handicap. Der skal også for denne lille målgruppe arbejdes for at minimere brugen af magtanvendelse. Det er derfor helt afgørende for DH, at brugen af de nye regler følges meget tæt.

LEV ser lovforslaget som en trist udvikling med initiativer, der sigter på at give myndigheder og personale i sociale foranstaltninger nye beføjelser til at foretage indgreb og egentlig magtanvendelse overfor sårbare borgere.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det er vigtigt at understrege forskellen på de foreslåede indgrebsmuligheder og reglerne om magtanvendelse efter kapitel 24 i serviceloven. Hvor målgruppen for magtanvendelse efter kapitel 24 er personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, er målgruppen for de foreslåede indgrebsmuligheder efter kapitel 24 a per-

soner, der har en dom til anbringelse. Der er tale om personer med vidtgående psykiske handicap, herunder mentalt retarderede personer, der må anses for udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger.

Det fremgår bl.a. af Rambølls evaluering af virkninger af kapitel 24 a i serviceloven om fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger m.v., at de eksisterende indgrebsmuligheder kun anvendes i et begrænset omfang. De steder, de er anvendt, drejer det sig om en relativt snæver gruppe af anbragte borgere, og der er således ofte tale om, at det er de samme anbragte borgere, som indgrebene er udført overfor ad flere omgange, eller også er flere indgrebsmuligheder anvendt overfor den samme anbragte borger i samme situation.

Det fremgår derudover af evalueringen, at personalet på boformerne er bevidste om, at de eksisterende indgrebsmuligheder kun skal anvendes, hvis der ikke er mulighed for et mindre indgribende tiltag. I og med at indgrebene kan opleves som voldsomme og ubehagelige for de anbragte borgere, de udføres overfor, stiller indgrebsmulighederne store krav til personalets faglighed både forud for et indgreb, hvor indgrebet søges undgået gennem samtale og dialog, og efterfølgende, hvor der skal følges op med borgeren og relationen til borgeren skal genetableres. Personalet på boformerne vurderer, at lovændringen ikke har øget brugen af magtanvendelse overfor borgere i målgruppen eller de øvrige beboere.

Da antallet af indgreb efter de eksisterende indgrebsmuligheder således er meget begrænset, er det ministeriets vurdering, at der ved indførelse af supplerende indgrebsmuligheder ikke vil ske en øget brug af magtanvendelse. Derudover er der tale om supplerende indgrebsmuligheder til et eksisterende regelsæt, hvis formål er at øge kommunernes mulighed for at håndtere arbejdet med den pågældende personkreds. Indgrebsmulighederne vurderes i et vist omfang at kunne substituere anvendelsen af nogle af de eksisterende indgrebsmuligheder, men valgmulighederne bliver med lovforslaget større.

Endelig bemærkes det, at Folketingets Ombudsmand overvåger forholdene på de pågældende institutioner, ligesom den kompetente kommunalbestyrelse skal føre tilsyn med forholdene efter reglerne i lov om socialtilsyn. Dette er på baggrund af hørings svarene præciseret i bemærkningerne. Endelig skal alle indgreb fortsat registreres og indberettes til den kommunalbestyrelse, der har pligt til at yde hjælp.

3.1.4. Beskyttelse af retssikkerheden

Advokatrådet fremhæver, at de foreslåede indgreb, herunder navnlig brug af isolationsrum, aflåsning og personundersøgelser, er alvorlige indgreb, hvorfor behovet nøje bør overvejes, og at indgrebsmulighederne kun bør anvendes i ganske få tilfælde, hvor særligt tungtvejende grunde tilsiger det. Anvendelsen af indgrebene bør således være beskyttet af tilsvarende tunge retssikkerhedsgarantier. Begrundelsen om, at et indgreb "skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde", giver en uklar retsstilling, da det opstiller meget vide rammer for fortolkningen af, hvornår et indgreb er berettiget. Indgrebene kan foretages uden forudgående retslig prøvelse, hvilket er en svækkelse af retssikkerheden hos en gruppe af borgere med svage forudsætninger, herunder forståelse for klageadgang.

Socialpædagogerne opfordrer til, at beslutninger om de nævnte indgreb baseres på en retskendelse - såvel de eksisterende som de foreslåede. Socialpædagogerne hævder, at indgreb, der ikke er forankret i en retskendelse, svækker borgernes retssikkerhed. Endvidere mener Socialpædagogerne, at der med reglerne lægges et stort ansvar og pres på personalet om, at der skønnes rigtigt. Socialpædagogerne finder, at der kan være en vis ræson i de konkrete udvidelser omkring kropsvisitation, brevkontrol samt kontrol af besøgende (Kofoedsminde), og at det i nogle situationer kan være nødvendigt i forhold til at kunne forhindre kriminalitet samt øge sikkerheden for de

ansatte. Socialpædagogerne finder dog de pågældende indgreb af en så relativt omfattende karakter, at det bør være en beslutning, der tages i retssystemet. Hertil skal der sikres en hurtig behandling i retssystemet, når en kommune via lederen af en boform anmoder om en beslutning.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

I forhold til Socialpædagogernes ønske om at de foreslåede indgreb alle skal baseres på en retskendelse, bemærkes det, at det fremgår af grundlovens § 72, at husundersøgelser, beslaglæggelse og undersøgelse af breve og andre papirer samt brud på post-, telegraf- og telefonhemmeligheden alene må, hvor ingen lov hjemler en særegen undtagelse, ske efter en retskendelse. Ifølge grundlovens § 72 er boligen ukrænkelig. Grundloven stiller derimod ikke tilsvarende krav om indhentelse af retskendelse forud for indgreb i den personlige frihed. Det er således ministeriets vurdering, at det i forhold til de foreslåede indgrebsmuligheder alene giver mening at tale om retskendelser ved undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, ved åbning og kontrol af post og ved inddragelse af effekter.

Med lovforslaget gives der – i lighed med de eksisterende indgrebsmuligheder om f.eks. undersøgelse af opholdsrum – hjemmel til, at indgrebet kan foretages uden retskendelse, idet indgrebene ofte vil have en sådan akut karakter, at formålet med indgrebets gennemførelse vil forspildes, hvis der skal indhentes retskendelse forud for indgrebet.

Med henblik på yderligere afgrænsning af at indgrebet ”skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde”, er det på baggrund af høringsssvarene præciseret i lovforslaget, at undersøgelse af den anbragte person og muligheden for åbning og kontrol af post kun kan foretages ”ved mistanke” om, at den anbragte er i besiddelse af effekter eller får tilsendt effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller bruges til at begå ny kriminalitet.

3.1.5. Straffrihed, indgreb og brugen af socialpædagogiske metoder

Advokatrådet fremhæver, at de foreslåede indgrebsmuligheder skal ses i lyset af, at der allerede er foretaget en vurdering af den pågældende anbragte som fritaget for straf. Det alt overvejende udgangspunkt for socialpædagogisk behandling er frivillighed, hvorfor motivation til behandling under anvendelse af pædagogiske metoder altid bør være afprøvet forud for anvendelse af tvangsindgreb. Når der herefter alligevel indføres indgrebsmuligheder, der almindeligvis anvendes overfor borgere, der afsøner straf, synes grundlaget for, at den pågældende i første omgang blev straffritaget delvist undermineret. Øget brug af magtanvendelse er ikke dokumenteret som løsning til at forhindre ny kriminalitet. Hvis den idømte anbringelsesform ikke bidrager til en støtte og udvikling i et miljø, som tager højde for f.eks. den mentale retardering, bør en anden foranstaltning i stedet overvejes.

Institut for Menneskerettigheder fremfører, at lovforslaget samlet set bevirker, at personer, som formelt set er straffri, alligevel behandles som indsatte snarere end som patienter. Dette går efter instituttets opfattelse imod formålet med reglerne i straffeloven. Instituttet finder heller ikke, at det skulle være nødvendigt at pålægge personer, som er anbragt efter straffelovens regler, mere vidtgående indgreb end personer, der er indlagt i henhold til psykiatriloven. Instituttet finder i stedet, at reglerne bør svare til de regler, som i dag gælder efter psykiatriloven.

KL tilkendegiver på baggrund af dialog med en række af de ansvarlige på området en bekymring om, at indførelse af de foreslåede indgrebsmuligheder vil vanskeliggøre det socialpædagogiske arbejde på botilbud, herunder Kofoedsminde, hvor personalet i stigende grad forventes at udføre handlinger, som i dag henhører under andre myndigheder (f.eks. politiet).

LEV mener, at det er stærkt kritisabelt, når magtanvendelse og frihedsberøvelser sættes i værk for at undgå at tilføre de økonomiske og faglige ressourcer, som er nødvendige for at yde en kvalificeret pædagogisk indsats for sårbare mennesker. I den forstand bliver lovforslagets nærmest rituelle gentagelse af, at indgrebet overfor borgeren kun må gennemføres, såfremt der ikke kan opnås resultater med pædagogisk indsats, en hul frase.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det bemærkes, at der med de foreslåede indgrebsmuligheder – såvel som de gældende – er tale om kan-bestemmelser, der kun kan anvendes, når en socialpædagogisk indsats er utilstrækkelig til at varetage ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder forebygge eller forhindre kriminalitet.

Det fremgår bl.a. af Rambølls evaluering af virkninger af kapitel 24 a i serviceloven om fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger m.v., at det varierende kendskab til og implementering af de eksisterende indgrebsmuligheder efter kapitel 24 a formentlig hænger sammen med, at flertallet af boformer og anbringelsessteder primært anvender socialpædagogiske metoder og prioriterer det socialfaglige arbejde og ikke i dagligdagen oplever situationer, hvor der er behov for at foretage indgreb.

Det fremgår derudover af evalueringen, at personalet på boformerne er bevidste om, at de eksisterende indgrebsmuligheder kun skal anvendes, hvis der ikke er mulighed for et mindre indgribende tiltag. I og med at indgrebene kan opleves som voldsomme og ubehagelige for de anbragte borgere, de udføres overfor, stiller indgrebsmulighederne store krav til personalets faglighed både forud for et indgreb, hvor indgrebet søges undgået gennem samtale og dialog, og efterfølgende, hvor der skal følges op med borgeren og relationen til borgeren skal genetableres. Personalet på boformerne vurderer, at lovændringen ikke har øget brugen af magtanvendelse overfor borgere i målgruppen eller de øvrige beboere.

Det er på baggrund af høringssvarene fremhævet i lovforslagets bemærkninger, at det er en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan opnås ved mindre indgribende initiativer, herunder en socialpædagogisk indsats.

Endelig bemærkes det, at der er tale om en anden målgruppe i dette lovforslag, end den målgruppe, der er omfattet af psykiatriloven. Målgruppen for det foreliggende lovforslag er personer, der har en dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, herunder mentalt retarderede personer, der må anses som udtalt farlige og derfor frembyder nærliggende risiko for personfarlige handlinger. Derudover kan der være tale om mentalt retarderede, der har begået personfarlig kriminalitet i form af f.eks. brandstiftelse, røveri, voldtægt eller vold, og hvor det skønnes, at den mentalt retarderede har behov for konstant overvågning, og at der er risiko for ny personfarlig kriminalitet.

I forhold til Advokatrådets og Institut for Menneskerettigheders bemærkninger om straffrihed, bemærkes det, at det er korrekt, at målgruppen omfattet af de eksisterende og foreslåede indgrebsmuligheder er personer, der ifølge straffelovens § 16, stk. 1, på grund af deres mentale retardering er fritaget for straf. Det følger dog af straffelovens §§ 68 og 69, at retten i stedet for at idømme straf kan bestemme, at den pågældende skal anbringes i institution for personer med vidtgående psykiske handicap. Personer omfattet af målgruppen har således en dom til anbringelse, hvorfor opholdet ikke er frivilligt. En del af de anbragte personer må anses som udtalt farlige, og resten har begået personfarlig kriminalitet, hvorfor det kan være nødvendigt af hensyn til ordenen eller sikkerheden at anvende de eksisterende og foreslåede indgrebsmuligheder overfor dem.

Selvom indgrebsmulighederne kan minde om nogle af de indgreb, som personalet i fængsler har mulighed for at anvende overfor indsatte i fængsler, er det ministeriets

vurdering, at hensynet til ordenen og sikkerheden, herunder til at forebygge eller forhindre ny kriminalitet, vejer tungere end hensynet til, at domfældte anbragte ikke skal føle, at de er i fængsel. I denne overvejelse lægger ministeriet særligt vægt på, at anvendelsen af de eksisterende indgrebsmuligheder er minimal, og at disse samt de foreslåede indgrebsmuligheder alene skal anvendes, hvor mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige.

3.1.6. Forholdet til personalet og de ikke-domsanbragte beboere på ikke-sikrede afdelinger

Danske Handicaporganisationer gør opmærksom på, at ikke sikrede botilbud efter servicelovens § 108 udgør ikke-domsanbragte beboeres eget hjem. Med de foreslåede indgrebsmuligheder vil ikke-domsanbragte beboere i § 108-botilbud kunne opleve en dagligdag, hvor der udøves indgribende magtforanstaltninger overfor deres medbeboere/naboer, udført af det personale, som også hjælper dem i hverdagen. De ikke-domsanbragte borgere vil muligvis blive oplyst om de særlige vilkår og regler, som ligger til grund for indgrebet, men mange vil ikke have forudsætninger for at forstå baggrunden for indgrebene – de vil blot være efterladt med en følelse af, "at det lige så godt kunne være dem selv". Indgrebsmulighederne og deres anvendelse i praksis vil med andre ord styrke ikke-domsanbragte beboeres oplevelse af at være institutionsanbragt og af, at der kan iværksættes kontrollerende tiltag fra personale og ledelse.

LEV fremhæver, at indførelsen af kropsvisitation og åbning af post uden samtykke, som både omfatter domsanbragte i ikke-sikrede og sikrede boformer også vil komme til at berøre en stor gruppe beboere uden dom i botilbud efter servicelovens § 108, idet disse tiltag ikke kan undgå at blive registreret af de øvrige beboere i det botilbud, hvor den domfældte er anbragt. LEV ser dette som stærkt problematisk og mener, at det vil bidrage til en "fængselsstemning", der ikke kan undgå at få negativ betydning for ikke-domsanbragte borgere. LEV opfordrer på den baggrund til, at lovforslaget ændres således, at visitation og åbning af post udelukkende omfatter særligt sikrede afdelinger.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

De eksisterende indgrebsmuligheder foretages allerede i dag overfor anbragte på ikke-sikrede afdelinger, hvor der også bor beboere, der ikke er anbragt på baggrund af en dom.

I Rambølls evaluering af virkninger af kapitel 24 a i serviceloven om fuldbyrdelse af strafferetlige foranstaltninger m.v. er det ikke påvist, at brugen af de eksisterende indgrebsmuligheder har haft en negativ påvirkning på de beboere, der ikke er anbragt på baggrund af en dom.

3.2. Bemærkninger til lovforslagets enkelte elementer

3.2.1. Indførelse af mulighed for undersøgelse af den anbragte person

Danske Regioner fremhæver, at undersøgelse af en anbragt person er en stærkt indgribende foranstaltning, som kan have voldsom effekt på den, der undersøges. Danske Regioner mener derfor, at det bør fremhæves, at dette kun bør ske i helt særlige tilfælde og aldrig som forebyggende foranstaltning. Danske Regioner anbefaler desuden, at det præciseres hvor og i hvilken kontekst, der må foretages en undersøgelse af den anbragte person. Endvidere mener Danske Regioner, at det bør fremgå, om undersøgelsen også kan foretages af andre end personalet på botilbuddet. Det anbefales, at der skeles til lov om voksenansvar § 16, hvor det fremgår, at visse eksperter kan foretage undersøgelsen overfor anbragte børn og unge, såfremt de er hyret til opgaven.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, som også tidligere anført, at indgrebsmuligheden skal svare til de muligheder, der gælder efter psykiatriloven. Derudover anbefaler instituttet, at det ikke bør være den anbragtes sædvanlige pædagog, som foretager vidtgående legemsundersøgelser af den anbragte.

LEV mener, at indgrebsmuligheden kun bør finde anvendelse i særligt sikrede afdelinger. Som begrundelse herfor anføres argumentet om indgrebenes påvirkning på ikke-domsanbragte borgere (se beskrivelsen af argumentet i afsnit 3.1.6).

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Med henblik på at sikre, at den foreslåede indgrebsmulighed kommer til at svare til de muligheder, der gælder i psykiatriloven, er det på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslaget, at undersøgelse af den anbragte person alene kan foretages "ved mistanke" om, at den anbragte er i besiddelse af effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller anvendes til at begå ny kriminalitet. Det kunne for eksempel være i situationer, hvor der er konkret mistanke om, at den anbragte opbevarer en lommekniv i sine knæstrømper under omstændigheder, hvor der er nærliggende risiko for, at den pågældende vil anvende den som våben.

Derudover er det på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslagets bemærkninger, at undersøgelsen, for at minimere den anbragtes følelse af at blive krænket, skal foretages af den person, som det skønnes, at den anbragte vil have det bedst med at blive undersøgt af. Således må det antages at være forskelligt fra anbragt til anbragt, om den pågældende vil føle sig mindst krænket ved, at undersøgelsen foretages af vedkommendes sædvanlige pædagog eller af en pædagog, som den anbragte ikke har noget at gøre med til daglig.

Endeligt er det på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslagets bemærkninger, at undersøgelsen både kan foretages indenfor og udenfor botilbuddets fysiske rammer, f.eks. i forbindelse med udgang, og at undersøgelsen også kan foretages af visse eksterne, såfremt de er hyret til opgaven.

Det er ministeriets vurdering, at der også kan være behov for den foreslåede indgrebsmulighed om undersøgelse af den anbragtes person på boformer, der ikke er særligt sikrede, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet. Det bemærkes, at der med de foreslåede indgrebsmuligheder – såvel som de gældende – er tale om kanbestemmelser, der kan anvendes, når en socialpædagogisk indsats er utilstrækkelig til at varetage ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder forebygge eller forhindre kriminalitet.

3.2.2. Indførelse af mulighed for åbning og kontrol af post til den anbragte

Danske Regioner fremhæver, at hjemmel til at træffe afgørelse om åbning og kontrol af post længe har været efterspurgt på den særligt sikret afdeling Kofoedsminde. Danske Regioner anbefaler dog, at lovforslaget præciseres yderligere ift., hvad "post" nærmere omfatter i den konkrete sammenhæng. Det anbefales også, at lovforslaget forholder sig til en situation, hvor kontrol af post indebærer, at der findes effekter, som bør inddrages af hensyn til ordenen eller sikkerheden, men hvor der ikke er tale om effekter, som er ulovlige at besidde; hvor længe kan effekterne tilbageholdes, på hvis regning sker opbevaringen, kan effekterne destrueres, når ejendomsretten rettelig er beboerens. Endelig anbefaler Danske Regioner, at lovforslaget forholder sig til, hvorvidt værger skal på listen over personer, som den anbragte, må modtage ukontrolleret post fra.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, som også tidligere anført, at indgrebsmuligheden skal svare til de muligheder, der gælder efter psykiatriloven, herunder at den anbragte skal høres, inden dennes post åbnes og kontrolleres, og at personalet ikke har adgang til at læse den anbragtes post.

LEV fremhæver, at indgrebsmuligheden kun bør finde anvendelse i særligt sikrede afdelinger. Som begrundelse herfor anføres argumentet om indgrebenes påvirkning på ikke-domsanbragte borgere (se beskrivelsen af argumentet i afsnit 3.1.6).

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Med henblik på at sikre, at den foreslåede indgrebsmulighed kommer til at svare til de muligheder, der gælder i psykiatriloven, er det på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslaget, at muligheden for åbning og kontrol af post til den anbragte alene kan foretages "ved mistanke" om, at posten indeholder effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på botilbuddet eller bruges til at begå ny kriminalitet. Ligeledes er det præciseret, at den anbragte skal høres, inden dennes post åbnes og kontrolleres, og at den anbragte i den forbindelse skal have mulighed for at afvise modtagelsen. Såfremt den anbragte afviser modtagelsen, skal personalet i boformen sende posten retur til afsender. Hvis dette ikke er muligt, skal personalet destruere posten. Endeligt er det præciseret, at det ikke er hensigten med lovforslaget, at personalet får adgang til at læse den anbragtes post.

Det er på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslagets bemærkninger, at der er tale om fysiske breve og pakker. Elektronisk post er således ikke omfattet af forslaget.

Det er på baggrund af høringssvarene præciseret i lovforslagets bemærkninger, at de effekter, som bør inddrages af hensyn til ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, kan tilbageholdes, så længe det af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn er påkrævet.

Den anbragtes væрге er på baggrund af høringssvarene føjet til listen over personer, som den anbragte har ret til ukontrolleret brevveksling med.

3.2.3. Indførelse af mulighed for undersøgelse og opbevaring af effekter for besøgende på særligt sikrede afdelinger

Danske Regioner synes, at den foreslåede indgrebsmulighed er med til at forebygge og forhindre fornyet kriminalitet, hvorfor den er positiv og nødvendig.

3.2.4. Udvidelse af mulighederne for aflåsning på særligt sikrede afdelinger

Danske Regioner vurderer, at aflåsning af den anbragtes værelse om natten vil begrænse de anbragte borgeres mulighed for at udveksle ulovlige effekter og forbedre døgnrytmen.. I praksis opleves det, at nogle anbragte har så u hensigtsmæssig en døgnrytme, at det går ud over de anbragtes livkvalitet og mulighed for bedring. Muligheden for at låse værelser om natten vurderes således både at skærpe sikkerheden og at bidrage positivt til de anbragte borgeres livskvalitet.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, som også tidligere anført, at indgrebsmuligheden skal svare til de muligheder, der gælder efter psykiatriloven.. Der kan i psykiatriloven kun ske tvangs aflåsning af døre i afdelingen (men ikke af døre til patientstuer) i det omfang, patienten er tvangsindlagt, eller der er risiko for, at patienten utilsigtet udsætter sig selv for væsentlig fare.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det er allerede efter de nuværende regler i § 137 j muligt at låse en anbragt inde i sin bolig om natten i op til 8 timer i perioden kl. 21.00 – 8.00, hvis der er nærliggende risiko for, at den anbragte ellers vil undvige fra boformen. Med lovforslaget skabes der hjemmel til, at denne indgrebsmulighed også kan anvendes af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Derudover bemærkes det, at der tale om en anden målgruppe i dette lovforslag, end den målgruppe, der er omfattet af psykiatriloven. Der henvises til ministeriets målgruppebeskrivelse i afsnit 3.1.5.

Bestemmelsen – herunder hvilke betingelser der skal være for at anvende aflåsning på særligt sikrede afdelinger – vil blive præciseret i vejledningen.

3.2.5. Indførelse af mulighed for brug af isolationsrum på særligt sikrede afdelinger

Danske Regioner vurderer, at den foreslåede indgrebsmulighed er et nødvendigt bidrag i forhold til at opretholde sikkerhed og tryghed overfor de anbragte borgere. de bemærker, at ordningen er tilsvarende den, der er gældende på de sikrede døgninstitutioner.

KL er bekymret for, at anbringelse i isolationsrum vil skade beboerne. KL bemærker i den forbindelse, at målgruppen på Kofoedsminde har ændret sig, således at de anbragte bl.a. er mere intelligente og i højere grad har psykiske lidelser og misbrug. KL foreslår på den baggrund, at indgrebsmuligheden udgår af lovforslaget.

LEV ser indgrebsmuligheden som en måde, hvorpå man kan spare ressourcer, og de mener derfor, at den er kritisabel. Således skriver de, at "når de udviklingshæmmede er låst inde, behøver man jo ikke yde dem en pædagogisk indsats - og så kan personalet sættes til noget andet i mellemtiden, eller måske kan man reducere personalegruppen med endnu et par stykker".

Socialpædagerne finder, at indgrebsmuligheden er af særdeles omfattende karakter, hvorfor de er meget betænkelige ved den. Behovet for muligheden for isolation synes ikke at være tilstrækkeligt godtgjort i bemærkningerne, herunder at være en del af evalueringen fra Rambøll.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det fremgår allerede af lovforslaget, at det er en forudsætning for anbringelse i et særligt afsondret isolationsrum, at indgrebet er forsvarligt og ikke indebærer en sundhedsmæssig risiko for den anbragte, og at den anbragte ikke er selvmordstruet. Derudover er det en forudsætning, at den anbragte har tilkaldemuligheder fra det særligt afsondrede isolationsrum, som den pågældende er i stand til at betjene, og at personalet via disse kan tilkaldes, samt at den anbragte har adgang til toilet og vand, og at der iværksættes jævnlig overvågning i det tidsrum, hvor den pågældende er låst inde. Isolation kan max opretholdes i fire timer og skal bringes til ophør straks, når betingelserne for at gennemføre indgrebet ikke længere er til stede.

Det er en betingelse for anvendelse af indgrebsmuligheden, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan nås ved mindre indgribende initiativer, herunder en pædagogisk indsats. Det er således ikke ministeriets vurdering, at brugen af isolationsrum står i modsætning til, at personalet kan yde de anbragte en socialpædagogisk indsats.

På baggrund af høringssvarene er behovet for yderligere indgrebsmuligheder uddybet i lovforslagets bemærkninger.

Bestemmelsen – herunder hvilke betingelser der skal være for at brug af isolationsrum på særligt sikrede afdelinger – vil blive præciseret i vejledningen.

3.2.6. Ændring af tidspunkterne for registrering og indberetning af indgreb

Danske Regioner mener, at det er positivt, at reglerne om tidspunkter for registrering og indberetning af indgreb med lovforslaget ensrettes på børne- og voksenområdet. De vurderer dog, at forslaget om ændring af tidspunkterne i praksis vil medføre nogle

administrative og tidsmæssige udfordringer, hvorfor de foreslår, at der, i de tilfælde hvor der foreligger en kommunal afgørelse forud for indgrebet, indberettes månedligt. I øvrige tilfælde foreslås det, at tidsfristen er 72 timer.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås det, at gældende ret, ifølge hvilken registrering og indberetning af indgreb skal ske straks, ændres til, at registrering skal ske inden for 24 timer, og at indgrebet skal indberettes uden ugrundet ophold herefter. Med forslaget foretages således allerede en lempelse af reglerne, idet personalet får længere tid til at registrere og indberette de foretagne indgreb.

Da anvendelse af de eksisterende og foreslåede indgreb er af alvorlig karakter, er det ministeriets vurdering, at tidsfristerne for registrering og indberetning ikke skal forlænges yderligere end, hvad der fremgår af lovforslaget.

3.2.7. Lovforslagets del vedrørende børn og unge

Efter vedtagelsen af Lov nr. 619 af 8. juni 2016 om voksenansvar for anbragte børn og unge, der træder i kraft 1. januar 2017, samt Lov nr. 647 af 8. juni 2016 om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og lov om folkeskolen (Konsekvensændringer som følge af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v.), der trådte delvis i kraft 1. juli 2016, har det vist sig, at der har været behov for at foretage konsekvensændringer i form af præciseringer af enkelte bemyndigelsesbestemmelser mv. samt enkelte rettelser af fejl, der er konstateret efter lovens vedtagelse.

Derudover er der i den foreslåede § 63 b, stk. 3, stillet forslag om, at lederen på en åben døgninstitution, hvor til der er knyttet en sikret døgninstitution, eller dennes stedfortræder, kan træffe midlertidig beslutning om overførsel til en sikret døgninstitution af børn, der er fyldt 12 år. Efter de gældende regler gælder dette alene for de 15-17 årige.

Generelt

Institut for Menneskerettigheder bakker op om, at det fremadrettet er børn og ungedvalget, der skal træffe afgørelse om, at anbringe børn og unge på en sikret døgninstitution, særligt sikrede afdelinger samt delvis lukkede døgninstitutioner og afdelinger. **Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab** finder ikke, at børn og unge skal kunne isoleres. I stedet bør man skærme barnet eller den unge. **Danske Regioner** finder det positivt, at afgørelseskompetencen for anbringelse på de sikrede døgninstitutioner er tydeliggjort, herunder at forskellen mellem "sikret" og "særlig sikret" er defineret.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Høringssvarene bærer præg af, at regleres materielle indhold tidligere har været sendt i ekstern høring. I dette høringsnotat vurderes derfor kun de bestemmelser, der ikke var med i de oprindelige lovforslag jf. ovenfor. De anførte bemærkninger under dette punkt vurderes således ikke at være af indholdsmæssig betydning for dette lovforslag.

Bemyndigelsesbestemmelsen i den foreslåede § 63 b, stk. 5, om mulighed for at anbringe børn under 12 år på sikrede døgninstitutioner

Institut for Menneskerettigheder finder, at man bør være tilbageholdende med at anbringe børn og unge under 12 år på sikrede døgninstitutioner. **Institut for Menneskerettigheder** og **Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab** finder endvidere, at man bør overveje beboersammensætninger på de sikrede døgninstitutioner, da der er forskel på de forskellige anbringelsesgrundlag, jf. også deres tidligere høringssvar tilbage i februar 2016.

Institut for Menneskerettigheder gør endvidere opmærksom på Børnekonventionens artikel 37, som slår fast, at ethvert barn, der frihedsberøves, har ret til hurtig og

passende juridisk bistand samt ret til at få prøvet lovligheden. Dette bør således også gælde børn under 12 år i de tilfælde, hvor de bliver anbragt på en sikret døgninstitution.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Der er tale om en videreførelse af gældende ret, hvor børn og unge-udvalget (der fremover er tillagt beslutningskompetencen) i særlige tilfælde kan dispensere fra aldersgrænsen for de 12-17 årige, såfremt betingelserne er opfyldt. Der er således tale om en udmøntning af den allerede gældende bemyndigelsesbestemmelse, der rykkes fra magtanvendelsesbekendtgørelsen til loven.

I forhold til klageadgang kan der henvises til, at det i serviceloven er bestemt, at børn og unge, der er fyldt 12 år, har særskilt klageadgang og ret til advokatbistand i sager om bl.a. tvangsanbringelser efter servicelovens § 72. Der er ikke tiltænkt ændringer af disse regler med dette forslag.

Midlertidig beslutning om overførsel til en sikret døgninstitution af børn, der er fyldt 12 år

KL er kritiske over for dette. De anfører, at det ud fra et retssikkerhedsperspektiv er problematisk at give lederen eller dennes stedfortræder mulighed for at træffe en midlertidig beslutning om overførsel fra en åben døgninstitution til en sikret døgninstitution. KL foreslår i den forbindelse, at bestemmelsen udgår i sin helhed.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Der er tale om en videreførelse af gældende ret med en enkelt indholdsmæssig ændring i forhold til den nuværende bestemmelse i magtanvendelsesbekendtgørelsens § 30, stk. 3, som slår fast, at beslutning om overførsel kan ske for unge, der er fyldt 15 år. Det er således foreslået, at reglen også skal gælde fra børn, der er fyldt 12 år. Beslutningen der træffes er kun midlertidig og skal efterfølgende forelægges børn og unge-udvalget i opholdskommunen til afgørelse.

Ministeriet tager KL's bemærkning til efterretning, men fastholder at reglen fortsat skal gælde uændret for de 15-17 årige.

Flytning af kompetence til børn og unge-udvalget

KL er kritiske over for dette. De finder, at der vil være tale om en tung og bureaukratisk proces, hvis kompetencen overflyttes til børn og unge-udvalget.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

I forbindelse med vedtagelsen af L 162 og L 163, har man rykket kompetencen til at træffe afgørelse om anbringelse på en sikret døgninstitution og særligt sikrede afdelinger til børn og unge-udvalget. Den foreslåede ændring er således en konsekvensrettelse af dette. Den efterfølgende prøvelse af en midlertidig beslutning om overførsel til en sikret, skal således prøves i børn og unge-udvalget som en naturlig konsekvens af, at kompetencen jo er overgået til dem. Det ligger implicit i det oprindelige lovforslag, og der er alene tale om, at man har rykket bestemmelsen over fra bekendtgørelsen.

Social- og indenrigsministerens adgang til at fastsætte nærmere regler om dispensation fra aldersgrænsen

KL anfører i Deres høringssvar, at ministeren ikke skal kunne træffe en sådan beslutning om dispensation fra aldersgrænsen, da det vil være meget problematisk at anbringe børn under 12 på en sikret døgninstitution, da der er et meget råt miljø.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

I den foreslåede § 63 b, stk. 5, fremgår det, at ministeren bl.a. kan fastsætte nærmere regler om dispensation for aldersgrænsen i stk. 1 vedrørende anbringelse på en sikret døgninstitution. Det er alene en nødvendig tydeliggørelse af, hvad der er indeholdt i bemyndigelsesbestemmelsen (krav fra JM). I den nuværende formulering i magtan-

vendelsesbekendtgørelsens § 31, stk. 1, der videreføres i den nye voksenansvarsbekendtgørelse § 6, stk. 1, fremgår det, at kommunalbestyrelsen (nu børn- og ungdomsvalget som konsekvensændring) kan dispensere fra aldersgrænsen i særlige tilfælde. Der er således ikke tale om en ændring af gældende ret.

Anbringelse af mentalt retarderede, der er dømt men erklæret uegnede til straf
Danske Regioner finder, at denne gruppe bør fremgår direkte af den foreslåede § 63 b, stk. 2. I dag må man anbringe disse efter andre bestemmelser, herunder farlighedskriteriet.

Social- og Indenrigsministeriets bemærkninger:

Det er ikke hensigten med lovforslaget at udvide adgangen for anbringelse på en sikret døgninstitution.

4. Øvrigt

4.1. Ændring af henvisninger til lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

Ministeriet er blevet opmærksomt på, at lovforslagets henvisninger til § 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område ikke er korrekte. Derfor har ministeriet besluttet at tage § 1, nr. 3 og nr. 9, ud af lovforslaget samt ændre henvisningen i lovforslagets § 1, nr. 5, (nu § 1, nr. 4, fordi § 1, nr. 3 udgår) fra "§§ 9 og 9 b" til "§§ 9 og 9 a".

4.2. Ordene "uden retskendelse" udgår

Ministeriet er blevet opmærksomt på, at grundlovens udgangspunkt om retskendelse alene gælder indgreb i boligens ukrænkelighed (grundlovens § 72). Grundloven stiller ikke tilsvarende krav om indhentelse af retskendelse forud for indgreb i den personlige frihed. Det er således ministeriets vurdering, at det i forhold til de foreslåede indgrebsmuligheder alene giver mening at tale om retskendelser ved undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele, ved åbning og kontrol af post og ved inddragelse af effekter. Derfor udgår ordene "uden retskendelse" i lovforslagets § 1, nr. 6, (nu § 1, nr. 5, fordi § 1, nr. 3 udgår).

4.3. Ændring af ikrafttrædelsestidspunkt

Ministeriet er blevet opmærksomt på, at lovforslagets § 1, nr. 2-5 og 8, kan have direkte konsekvenser for erhvervslivet, såfremt et § 108-tilbud - hvor indgrebene kan komme i anvendelse - drives af private. Som følge af Erhvervs- og Vækstministeriets regler om fælles ikrafttrædelsesdatoer rykkes ikrafttrædelsen for denne del af lovforslaget derfor til den 1. juli 2017.